Netanjahu, Benjamin (1949–)

Netanjahu, Benjamin, "Bibi" (1949–): izraeli diplomata, politikus,a jobboldali Likud vezetője, Izrael jelenlegi (17.) miniszterelnöke.

Tel Avivban született, gyermekkorát Jeruzsálemben, majd az Egyesült Államokban töltötte. Részben ennek az időszaknak köszönheti, hogy angolul kiválóan megtanult, így szónoki képességeit a nemzetközi közösség eredetiben élvezheti. A középiskola elvégzését követően (1967-ben) tért vissza Izraelbe, hogy letöltse kötelező sorkatonai szolgálatát, majd egy elit kommandó egység (Szajeret Matkal) tagjaként különleges katonai műveletekben vegyen részt. A hadseregből hat év után (a jom kippuri háborút követően) egy sérülése következtében távozott. Visszatért az Egyesült Államokba, ahol építészeti (BS/BA) és menedzsment végzettséget szerzett (MS/MA), majd politikatudományt hallgatott különféle egyetemeken (Harvard, MIT). Az amerikai üzleti szférában eltöltött néhány év után, illetve testvére halált követően (Joni Netanjahu a híres Entebbe-hadművelet során vesztette életét Ugandában) fordult a politika és diplomácia felé.

Előbb Izrael washingtoni nagykövetségén nagykövet-helyettesként teljesített szolgálatot (1982–1984), majd Izrael ENSZ-nagykövete lett New Yorkban (1984–1988). Ebben az időszakban már befolyásos diplomata, akinek remek szónoki képességei, érvelési technikája és a sajtóval ápolt jó kapcsolatai vitathatatlan szerepet játszottak abban, hogy Izrael különleges biztonsági szükségletei egyre ismertebbé váltak nemzetközi körökben.

Az izraeli belpolitikába az 1980-as évek végétől kapcsolódott be. Tanúja, részese, alakítója volt az összes olyan fontos eseménynek (első intifáda 1987–1991, madridi konferencia 1991, majd bilaterális tárgyalások a szomszédos arab államokkal), amelyek a palesztin–izraeli kapcsolatok szempontjából az utóbbi három évtizedben meghatározóak voltak. Az oslói megállapodások aláírása és a békefolyamat első éveiben (1993–1995) már a Likud párt elnökeként (1993 tavaszán választották meg) vezette az ellenzéket. A Jichak Rabin miniszterelnök halálát (1995) követően megrendezett első választásokon (1996) magabiztos győzelmet aratott a palesztin kérdésben kompromisszumkészebbnek tartott baloldali jelölt, Simon Peresz felett, így Izrael 9. miniszterelnöke lett (1996–1999). Izrael ez idő alatt írta alá a PFSZ-szel az oslói békefolyamat utolsó egyezményeit (a hebroni megállapodást 1997-ben, illetve a Wye River memorandumot, 1998-ban). A választásokat 1999-ben elvesztette Ehud Barakkal, a baloldal jelöltjével, korábbi katonai parancsnokával szemben. Az üzleti életben tett rövid kitérő után, a második intifáda kitörését (2001. szeptember) követően Ariel Saron kormányának külügyminiszteréként (2002–2003), majd pénzügyminiszteréként (2003–2005) tért vissza a politikai

világába. A kormányból végül a Saron által támogatott és végigvitt gázai kivonulással (2005) kapcsolatos fenntartásai miatt távozott. A (Saron vezetésével Likudból kivált) Kadima párt megalakulását (2006) követően lett ismét az akkor ellenzékbe szorult Likud vezetője. A 2009-es választások (18. Knesszet) után annak köszönhetően lett – a Likud vezetőjeként – miniszterelnök, hogy a választásokon legtöbb szavazatot megszerző Tzipi Livni a Kadima élén képtelen volt működőképes kormánykoalíciót összehozni. A következő választásokat (2013. március, 19. Knesszet) a radikális nézeteiről ismert Avigdor Liebermann vezette Izrael, a mi otthonunk nevű párttal szövetségben nyerte, majd a Netanjahu vezette koalíció két további párttal (Van Jövő, héberül Jes Atid; Zsidó Otthon, ha-Bait ha-Jehudi) kiegészülve lett kormányképes (2013–2015).

Külpolitikai téren sosem ápolt különösebben bizalmas viszonyt két legfontosabb „partnerével", Obama amerikai elnökkel, illetve Abbas palesztin miniszterelnökkel (ill. a PNH elnökével). Netanjahu is azon izraeli politikusok közé tartozik, akik nem kifejezetten kedvelik a harmadik fél (illetve a nemzetközi közösség) beavatkozási törekvéseit a palesztin kérdésbe. Bár az amerikai törvényhozás előtt (2011-ben) tartott, második beszédében kifejezte a palesztin állam létrehozása melletti támogatását, következetesen kiállt amellett is, hogy a megegyezést közvetlen, kétoldalú tárgyalások alapján kell elérni. Egyik miniszterelnöksége idején sem tisztelte különösebben az Obama-adminisztráció Közel-Kelet politikáját, részben annak iráni nukleáris programmal való „engedékenysége" miatt. Az amerikai kongresszusban elmondott, és már az előkészítés során hatalmas vitákat kiváltó harmadik felszólalása (2015. március 3.) jól illusztrálta nemcsak az Obama-kormányzatot illető kritikáit, de (sokak szerint agresszív) érdekérvényesítő, illetve (remek) szónoki-diplomáciai képességeit is.

Netanjahu nős, három gyermeke van. Részben jelenlegi felesége „háztartásvezetése" alapján vizsgálat indult ellene, miután visszaéléseket találtak a miniszterelnöki rezidencia fenntartását, illetve költségvetését illetően. (Az izraeli számvevőszék 2015 februárjában hozta nyilvánosságra jelentését.)

Netanjahu könyvei: *Self-portrait of a hero. The Letters of Jonathan Netanyahu (1963-76)* (Random House, 1980)*; International Terrorism: Challenge and Response* (The Jonathan Institute, 1981); *Terrorism: How the West Can Win* (Avon Books/ Maks Market, 1987); *A Place Among the Nations: Israel and the World* (Bantam, 1993); *Fighting Terrorism: How Democracies Can Defeat* Domestic and *International Terrorism* (Farrar Straus & Giroux, 1995).

(Paragi Beáta)

Forrrások

- Készült a Jewish Virtual Library életrajzi cikke, illetve egyéb források alapján.
- A Netanjahu-foto forrása: http://www.wprost.pl/ar/320866/Izrael-wyborow-nie-bedzie-Netanjahu-tworzy-rzad-jednosci-narodowej/